

Glasba je nihanje strune, vpete med nebom in zemljo

Izveček

Glasba je umetnost, ki se udejanja z zvoki in tišino. Njen osnovni element je ton, ki mu lahko določimo višino, trajanje, moč in barvo. Kadar zaporedno (horizontalno) povežemo več različnih tonov, nastane melodija, v kateri so zvoki v svojevrstnem odnosu tonskih razdalj, hitrosti izvajanja, zvočne dinamike, barvnih odtenkov in agogike. Kadar toni zazvenijo sočasno, nastajajo različna sozvočja: intervali, akordi ter zvočni grozdi – klastri. Ko med seboj povežemo več akordov, nastane harmonija. Kot glasbo prepoznamo neko urejeno zaporedje tonov ali/in sozvočij.

Ključne besede: zvoki, tišina, ton, melodija, intervali, akordi, zvočni grozdi – klastri, harmonija, sozvočja

Uvod

Kako glasbo zaznavamo, kakšne učinke ima na nas? Česa vsega se ob njej in z njo lahko naučimo, kako nam lahko izboljša kakovost življenja, izostri dožemanje sveta in ljudi okrog nas? Ali nam lahko pomaga spoznati, razumeti samega sebe in druge ter nas odpirati za presežno?

Music is like a String Vibrating between the Sky and the Earth

Abstract

Music is an art form whose medium is sound and silence. Its basic element is tone which can be described with the qualities of pitch, duration, intensity and colour. When multiple different tones are linked successively (horizontally), they create a melody, where the sounds form a unique relationship based on tone distance, performance speed, sound dynamics, colour and agogics. A combination of different pitches sounded simultaneously creates harmonization – intervals, chords and sound clusters. By connecting the chords, harmony is produced. Music is recognized as an arranged sequence of tones or/and harmonies.

Keywords: sounds, silence, tone, melody, intervals, chords, sound clusters, harmony

Glasba je vez med telesnim ...

Glasbe ne moreš ustaviti in za hip zadržati na istem mestu, je zamrzniti, se od nje odmakniti in nadaljevati pozneje tam, kjer si prej prekinil. Ne moreš je dvakrat narediti enako, dvakrat zapeti enako, niti je ne moreš dvakrat enako doživeti. Njena pojavnost je vezana na čas, ki mineva, saj ni ne ustvarjalec niti

poslušalec v trenutku izvedbe isti, kot je bil pred tem ali je pozneje.

Že od samih začetkov je bila glasba zvočna snov, ki se je prenašala od ust do ust. Morala se je ohranjati v neprestanem gibanju, v času, če ni hotela umreti. Za svoj obstoj je nujno potrebovala medij, ki bi jo ohranil pri življenju, to pa je bil človek.

Zaradi drugačne – materialne pojavnosti so se mnogi predmeti in arhitekturni ostanki davne preteklosti ohranili do danes, ne da bi pri tem potrebovali nekoga, ki bi zanje skrbel. Glasbe pa do prvega notnega zapisa ni bilo mogoče ohranjati drugače kot z ustnim izročilom.

Človekov prvi stik z zunanjim svetom se prične že v maternici – z zvokom

Še nerojeni otrok, objet z mehko in toplo tekočino, varen v zavetju materinega telesa, ne vidi, ne vonja, ne okuša. A že zmore slišati pridušene zvoke zunanjega sveta, zmore razločiti ženski glas od moškega in si celo zapomniti melodijo, ki jo je večkrat slišal.

Ko se otrok rodi, prepozna glas očeta in matere. Kljub temu da je novorojenčku dotik – telesni stik z materjo – bistvenega pomena, je glas njegovo najpomembnejše in najmočnejše izrazno sredstvo/orodje, s katerim v prvih dneh komunicira z okolico. S svojim jokom najjasneje sporoča, da mu nekaj ni prav oziroma da nekaj potrebuje.

Od samega začetka se odziva na zvoke iz okolja. Včasih je dovolj, če ga mati ogovarja od daleč, pa se že umiri, saj njen glas pozna že iz maternice. Prav tako se z nemirom in jokom odziva na glasne zvoke iz okolice. Postopoma se uči prepoznavati različne zvoke svojega malega sveta in jim določati pomen. Že od prvega dne se uči razločevati tudi čustvene odtenke v glasu matere in očeta. Tenkočutno se nauči razbrati raznolike pomene glasovne melodije, artikulacije in dinamičnih sprememb. Dobro ve, kdaj je mati vesela, žalostna ali jezna. Tako postopoma oblikuje ne le pomenski, temveč tudi svoj čustveni in doživljajski svet.

Do obdobja odraslosti človek bolj ali manj izgubi spontanost majhnega otroka, ne izgubi pa sluha za prepoznavanje razpoloženj in čustev v glasu sogovornika. Na srečo se tudi še ni »naučil«¹ prikriti nezavednega izražanja čustev v tonu in barvi našega glasu.

Zvok zaznavamo s čutilom, ki ga imenujemo sluh

Zvok je za človeka od nekdaj pomemben. Človek je bitje odnosov, bitje skupnosti. Medsebojno sporazumevanje je ena od prvinskih potreb prav vsakega izmed nas. Sporazumevanje od nekdaj temelji na zvoku. Pravzaprav se celo narava in človek že od nekdaj sporazumevata z zvoki, lahko bi tudi rekli, da se

je človek z zvoki naučil sprejemati sporočila narave (šumenje reke, ptičje petje, grmenje ...).

Sluh je eno od petih osnovnih človeških čutil, ki ga vsakodnevno uporabljamo pri zaznavanju okolja in pri komunikaciji z drugimi. Je prvi čut, ki se aktivira, in zadnji, ki odmre. Deluje tudi takrat, ko človek spi. Je kot neke vrste senzor, ki nas opozarja tudi na dogajanje, ki je zunaj našega vidnega polja.

Povprečen človek s sluhom zaznava zvoke v območju med 16 in 20.000 Hz. Vemo, da nekatere živali slišijo zvoke nad 20.000 Hz, imenujemo jih ultrazvoki. Pes sliši višino 30.000 Hz, delfin in netopir pa celo 120.000 Hz. Nekatere živali se celo sporazumevajo z ultrazvoki. Na različne načine jih uporabljamo tudi v medicini pri diagnostiki in zdravljenju.

Frekvenc pod 16 Hz človek ne sliši, a jih čuti. To so infra zvočki, ki nastajajo ob nevihtah, potresih, pri delovanju glasnejših strojev. Če smo takšnim zvokom izpostavljeni dalj časa, nam škodijo, saj ekstremno nizke frekvence močno vplivajo na naše počutje.

Ne glede na frekvenco pa mora zvok s svojo močjo oz. glasnostjo preseči prag slišnosti, da ga človek zazna. Zdrav človek sliši zvoke, ki so močnejši od 0 dB. Nekje pri 120–140 dB pa zvok dojema le še kot bolečino in pritisk. Človek ne dojema zvoka le s sluhom. Ker je zvok vibracija, nihanje, energija, ga zaznava, tako kot druga živa bitja, s celim telesom.

Prav zaradi tega se zvoku, ki nas obdaja, nikakor ne moremo ogniti. Oči lahko zapremo, nos si lahko zatisnemo. Zvok pa pride do nas, oziroma v nas, čeprav si še tako zatisnemo ušesa. In če bi nam uspelo zadušiti vse zvoke zunanjega sveta, bi do možganov prišli naši notranji, intimni zvoki, kot sta dihanje in utripanje srca.

Med človeškimi čutili ima sluh prav posebno mesto, saj omogoča govor

Če je človek od rojstva gluhi, tudi govoriti ne more, čeprav ima za to potrebne organe povsem zdrave. Naš zvočni svet se oblikuje na podlagi tistega, kar smo slišali, oz. kar slišimo. Če človek te informacije ne dobi, nima zvočnih vzorcev za posnemanje. Slišani zvoki iz okolja so pogoj za razvoj govora.

Tudi specifike govora, npr. fonetične posebnosti različnih jezikov, se pri otroku razvijejo glede na to, kakšne zvoke sprejema iz okolja. Posredno se tudi fiziologija glasu oblikuje glede na značilnosti zvokov in glasov, ki prihajajo prek ušes do možganov. Primer: nemško govoreči imajo težave z izreko našega glasu r. Prav tako imamo Slovenci težave z izreko nemškega r-ja. Povsem jasno je, da bi se otrok slovensko govoreče matere brez težav naučil pogrkovati (izgovarjati nemški r), če bi bil od rojstva obdan z nemško govorečimi.

Glas je inštrument

Glasilke, glas nosimo v sebi, v svojem telesu. K urejenemu izvabljanju zvokov jih lahko spodbudi le nekdo, ki to veččino obvlada, enako kot pri violini, ki ni del človekovega telesa. Na isto violino bi teoretično lahko igrali različni glasbeniki, ne le tisti, kateremu pripada. Glasu pa ne moremo nikdar nikomur posoditi. Uporablja in »upravlja« ga lahko le lastnik sam.

Če bi glasilke vzeli iz grla in jih zavibrirali, bi se slišal le brneč zvok. Šele umeščene v telo, ki ima vlogo resonančnega trupa, postanejo uporaben inštrument. Za ponazoritev poglejmo strune klavirja, ki same po sebi še ne omogočajo izvedbe npr. Bachovega preludija v C-duru in kot take še niso inštrument. To postanejo šele, ko jih vpnemo v resonančni trup, s katerim skupaj oblikujejo inštrument, ki se mu reče klavir.

Ali je glas inštrument? Pravzaprav je celotno telo inštrument, ali če se izrazimo bolj natančno, je telo hiša za inštrument, ki ga imenujemo glas.

Vpliv glasbe na človeka

Razumevanje glasbe v preteklosti

Težko je reči, koliko je stara glasba kot umetnost. Kdaj je od preprostih glasov, ki so služili sporazumevanju, prešla v melodije in ritme, ki so bili človeku v veselje in estetski užitek. Kdaj je človeka tako vznemirila, da je prešel od spontanega muziciranja na zavestno ustvarjanje in poustvarjanje glasbe in v iskanje logike in zakonitosti v njej.

Vsekakor so glasbo poznale že predantične civilizacije. Štejemo jo za prvo med umetnostmi.

O njej govorijo že tisočletja stara indijska vedska besedila, v katerih je navedeno, da je vse, kar obstaja v univerzumu, manifestacija določenih vibracij, prek katerih se duhovna energija pretvarja v materialno. Govori tudi o tem, da je mogoče z določenimi vibracijami, izvedenimi kot mantrami, vplivati na človekov organizem, pa tudi na naravo, ki ga obkroža. Pojasnjuje vpliv zvoka na človekova čustva, najpomembnejšo vlogo glasbe pa vidi v dvigu človekove zavesti.

Stari Grki so glasbo raziskovali še bolj sistematično; filozofsko in znanstveno. Pitagorejci (VI. in V. stol pr. Kr.) so jo uvrstili v »septe artes liberales«, sedem svobodnih umetnosti, s katerimi so vzgajali in urili svobodne grške dečke. Glasbo so štelili med matematične vede, skupaj z aritmetiko, geometrijo in astronomijo.

Tonske vrste – lestvice so glede na njihov značaj razvrstili v dve skupini. Na tiste, ki so v človeku budile vse, kar je bilo dobro, apolonično, in so bile primerne za vzgojo, ter na tiste, ki so v človeku budile nemir, strasti in prvinska nagnjenja, tisto torej, k čemur je vabil bog Dioniz.

Temeljito so raziskovali vzgojno moč glasbe. Zavedali so se njenega neposrednega vpliva na človekovo dušo. Trdili so, da lahko bolj, kot katera koli druga umetnost človekovega duha subtilizira, očisti in oplemeniti. Ugotovili so, da ima pomembno mesto pri oblikovanju estetske zavesti in vzgoji duha.

Platon v spisih *Država*, kjer razlaga svoj koncept popolne države, razpravlja, da je država toliko dobra, kolikor je dobra glasba, na kateri temelji njena vzgoja: »zato je vzgoja, ki jo daje glasba, tako pomembna; pri njej namreč prodreta najgloblje v dušo harmonija in ritem, jo najmočnejše prevzameta in naučita človeka plemenitega vedenja: tako postane plemenit vsakdo, ki je pravilno vzgojen ...« (Platon, 1995, 88–89). Glasba človeku oblikuje značaj in duha. Če je sama v sebi dobra, razvija ljubezen do lepega, spodbuja mentalno in moralno disciplino in vodi k spoznavanju resnice. Poznali so celo terapijo z glasbo, saj so z nekaterimi melodijami stabilizirali neželena psihična stanja.

Tudi vzhodni mislec Konfucij je v skoraj istem zgodovinskem času razmišljal podobno. Učil je, da glasba plemeniti dušo in spodbuja vrline. Harmonično ureditev glasbe je primerjal z ureditvijo vesolja, pa tudi družbe in države. Prav tako se je zavedal pomena glasbe za dobro državo in njeno vodenje. »Odgovor na vprašanje, ali je kraljestvo pod dobro oblastjo, ali je njegova morala dobra ali slaba, leži v kakovosti njegove glasbe« (Tame, 1984, 345).

Glasba se je od nekdaj na različne načine pojavljala tudi v primitivnejših kulturah. Že v davnih časih so vrači in šamani glasbo povezovali s skrivnostnim in nevidnim svetom in ji pripisovali zdravilno moč. Z zvoki, ki so jih ustvarjali z glasom, različnimi predmeti in inštrumenti, so na različne načine iskali stik s presežnim. Prav tako so skupinski plesi in obredje temeljili na glasbi. Zvoke in glasbo so uporabljali kot pomoč pri meditaciji, molitvi.

Bila je nepogrešljiv del obredja in ceremonij, ljudem je lajšala vsakodnevno delo, bogatila družabno življenje in hkrati nosila kulturno dediščino.

Tudi v krščanskem svetu je glasba prisotna že od samega začetka. Sprva enoglasna in vokalna, pozneje tudi inštrumentalna in vokalno-inštrumentalna. Tudi krščanske mislece je tako vznemirjala da so želeli ugotoviti, od kod prihaja in zakaj ima nanje tako močan vpliv.

Sv. Avguštin se je celo grajal zaradi greha, »kadar se zgodi, da mi je petje bolj všeč kot stvar, ki se opeva«, čeprav se je zavedal, da »sveti izreki sami naša srca s takim petjem globlje prešinjajo in silneje razvnamejo, kot pa brez petja, in da imajo vsa razpoloženja našega duha, vsako po svoji različnosti, v glasu in napevu svoje posebne zvoke, ob katerih se vzbujajo po ne vem kakšni sorodnosti ... (Avguštin, 1991, 228–229).

Kako pomembna je glasba za človeka in kolikšen vpliv ima lahko nanj, ponovno odkriva naš sodobni svet. Alternativna

medicina pozna na primer zvočne kopeli z gongom in zvočne masaže s posodami. Pri tem se opira na vibracije, torej na fizikalno lastnost glasbe. Tudi šolska medicina se poslužuje raznih metod zdravljenja z glasbo. Vse bolj je razširjena terapija z glasbo, t. i. muzikoterapija, pot si utira bioresonanca, nekatere sem omenila že prej.

To ni nič nenavadnega, nič abstraktnega ali spiritističnega. Če podvomimo ob Platonu in antičnih filozofih, ki so že pred tisočletji govorili o vplivu glasbe na človeka, nam je tudi sodobna znanost na različne načine dokazala, da je nevidni in neotipljivi zvok še kako dokazljiva energija, ki tako kot vse druge vpliva na človeka in ga spreminja.

Glasba vpliva na človekova čustva, razpoloženje in se na različne načine odraža v telesu

Ste že kdaj začutili, da vas ob nekem zvoku (npr. cvilečem potegu krede po tabli) spreleti srh, ki je tako močan občutek, da se nam ob tem naježi koža? Ste kdaj občutili toploto, ki vas preplavi ob prijetni glasbi? Morda vas kakšna glasba tako prevzame, da vam pritečejo solze? Ob živahnih in poskočnih melodijah vas dobesedno zasrbijo pete, ob šolskem zvoncu se vam pospeši srčni utrip ... Ali morda kdaj ob zvoku zobozdravniškega svedra začutite neprijetno skelenje ali pa občutite lakoto, ko zaslišite glasbo, ki jo vsebuje reklama za določen prehrabni izdelek?

Pogosto niti ni potrebno, da vidite stvar, ki vas spomni na določeno melodijo ali zvok, niti ni potrebno, da to melodijo v resnici slišite. Včasih je dovolj že pomisliti na določen zvok ali glasbo, in v vas se bo zgodila sprememba.

Francoski otorinolaringolog in izumitelj Alfred A. Tomatis (1920–2001) je proučeval vpliv klasične glasbe na človekovo zdravje in učenje. Z raziskavami je ugotovil, da zvoki vplivajo na celice, tkiva in organe. Njihovo nihanje ustvarja vzorce, energijska polja in resonance, ki jih naše telo absorbira in tako prefinjeno spreminja naše dihanje, srčni utrip, krvni tlak, mišično napetost in kožno temperaturo ter s tem vpliva na naše zdravje in učenje (Tomatis, 2005).

Možgani zvoke povezujejo z določenimi čustvi in občutki. Te povezave so si sposobni zapomniti in jih vedno znova priklicati na površje.

Glasba in njene vibracije v telesu sprožijo določene kemične procese.

Ko poslušamo glasbo, ki nam je prijetna in nas navdušuje, se iz hipofize sprošča hormon endorfin, ki je neke vrste notranji opiat. Ta izboljšuje človekovo psihično stanje, saj spodbuja občutek sreče, zadovoljstva. Znanstveniki so ugotovili, da živčni dražljaji, ki nastanejo zaradi zvočnih valov, zaobidejo možganska središča, povezana z zavestnim sprejemanjem odločitev, in

potujejo neposredno v nezavedni del, povezan z doživljanjem. Glasbo torej sliši tisti del možganov, ki je ključen za neposredno zaznavanje, doživljanje in čutenje. Zvok namreč potuje v amigdalno, del možganov, ki procesira naša čustva in skrbi za ohranjanje spomina, povezanega z njimi. Zato so nam neki zvoki prijetni, ob drugih se nam naježi koža ali pa se pričnemo potiti. Tako nam gre prijetna glasba hitro v uho, spet druga pa nas moti, dela nemirne ali v nas celo vzbuja agresijo.

Vse, kar slišimo, nas zaznamuje

Čeprav ima glasba povsem fizikalno naravo, zmore seči naravnost v naše srce, nagovarja nas prav do središča naše biti. Od vseh umetnosti ima na človeka najbolj neposreden vpliv, saj se ga ne dotika le v fizičnem in fiziološkem, temveč tudi v čustvenem in duhovnem smislu.

Ne le posamezni šumi in zvoki, tudi splet zvokov, tišine, ritmov in harmonij, urejenih v glasbo, ima na človeka neverjeten učinek. Lahko ga privzdigne, mu odpre pot v neznane svetove njegove notranjosti in pokaže še neodkrita razsežnosti čutenja in čustvovanja.

Prav vse, kar slišimo, nas zaznamuje. Vsak zvok, vsaka beseda in glasba, ki pride do naših ušes, nas oblikuje. Prav nič, kar slišimo, ne ostane le na racionalni ravni, temveč se zavedno ali nezavedno predela in odrazi na telesni, čustveni in duhovni ravni.

Kot pravi Alenka Rebula v svojem članku *Iz take smo snovi, kot glas: »Poslušati pomeni, da nas zvok pregnete kot mehko glino ... in po tem nismo več, kar smo bili. Pazimo, kaj poslušamo, ker to postajamo ... in pazimo, kako govorimo, ker naš glas potuje naravnost v človekovo srce. Po tem, kar smo slišali, nismo nikoli več takšni, kot smo bili pred tem«* (Rebula, 2008).

S svojo vsebino, s svojo čustveno in duhovno dimenzijo nas tisto, kar slišimo, nenehno spreminja.

Zaradi vsega tega bi morali biti še toliko bolj občutljivi in pozorni na to, kakšni zvoki, glasovi in glasba obdajajo naše otroke v najnežnejšem obdobju, ko se sami iz neprijetnega zvočnega okolja še ne morejo umakniti. Takrat se njihov čustveno-doživljajski svet šele izrisuje. In ta izris je temelj za oblikovanje lastne identitete in za vse njihove poznejše povezave, odzivanje ter odnose z ljudmi in svetom.

Glasba in vzgoja

Ko premišlujem o tem, kakšen pomen ima danes glasba pri vzgoji naših otrok, oziroma kakšnega bi lahko imela, mi v ospredje sili misel, kako neki naj mladi v hrupu današnjega časa med vsemi zvoki, s katerimi so obdani, razločijo tiste, ki so zanje resnično pomembni. In kako naj v vsem tem hrupu zaslišijo svoj notranji ali celo božji glas? Mar ni bilo moji generaciji ali pa generaciji mojih staršev nekako lažje?

Ljudje smo se navadili, da je hrup nekaj povsem običajnega. Z razvojem tehnologije in pospeševanjem življenjskega tempa smo postali neobčutljivi na nenehno navzoč hrup. Naša toleranca na zvok se je neverjetno povečala. Zanimivo bi bilo izmeriti, koliko je narasla glasnost zvokov v zadnjih petsto letih. Morda niti ni treba iti tako daleč. Dovolj bi bilo že pogledati 100 ali le 50 let v preteklost. Pri tem ne mislim na voke, ki se sproščajo ob naravnih pojavih. Niti ne na glasnost orkestra, ki je narasla z razvojem inštrumentov in s povečevanjem orkestra. V mislih imam umetni zvočni svet, ki ga je ustvarilo človeštvo z razvojem tehnologije, gospodarstva, prometa. In se zgrozim. Kako se lahko v takšnem svetu nenehnega zvočnega vrvenja znajde otrok, mladostnik?

Dojenček, ki je navajen na nežen, pridušen zvočni svet, kakršnega je bil deležen v materinem telesu, se ob vsakem nenadnem močnem zvoku zdrzne, prestraši ali celo zajoka. Postopoma pa se prilagodi na nenehno zvočno vzdraženost. Otrokova vzdržljivost za hrup z leti neverjetno naraste. A vsakodnevno izpostavljanje premočnim in preštevilnim zvokom pusti posledice. Otrok postane zvočno manj občutljiv in potrebuje vedno močnejše impulze, da se »zbudi«. Pri tem igrajo ključno vlogo tudi sodobni tehnološki pripomočki, s katerimi so si naši otroci in mladostniki zelo domači.

Poglejmo primer risanih filmov/risank. Pri tistih, ki naj bi jih gledali malčki, naj bi se slike in prizori menjali počasi, podobe naj bi bile lepe, glasovi prijetni, glasba vesela. Žal so tudi risanke dobile drugačno podobo: hitro menjavanje kadrov, beganje s slike na sliko, prevelika glasnost, nenadni zvočni efekti ... Vse to v otroka vnaša nemir, zmedo in napetost, saj ne zmore tako hitro predelovati informacij, niti na razumski, kaj šele na čustveni in doživljajski ravni. Poleg tega je njegovo zaznavanje površno, brez pravega občutka za podrobnosti in raznolikost odtenkov. Poglobljeno doživljanje in vrednotenje zaznanega je onemogočeno. Rezultat so pasivni, čustveno in duhovno usipani mladi, ki potrebujejo ekstremne dražljaje, da se vzdramijo.

Glasbeni pouk je priložnost za ohranjanje otrokove prvinske spontanosti in občutljivosti

V nenehnem hitenju vsakdana ima otrok le redko možnost, da se ustavi in umiri, ne da bi ga pri tem obremenjevala misel, da mora nekaj narediti, da se mora nekaj naučiti, da se mora pred nekom dokazati. Pouk glasbe bi bil lahko prostor, kjer bi se »čas ustavil«; kjer bi se otrok umiril in se zbrano posvetil le eni stvari naenkrat, kjer bi se naučil osredotočiti nase in na lastne zaznave, kjer bi se naučil obstati v tišini.

Kjer bi zmoželi slišati, občutiti, ovrednotiti, izraziti se.

Žal je zaradi nuje po številčnem vrednotenju znanja, tolikih neobvladljivih otrok in slabše usposobljenih učiteljev tudi glasba v naših osnovnih šolah iz vzgojnega postala izobraževalni

predmet. Učenci se morajo naučiti ogromno zgodovinskih, oblikoslovnih ali glasbenoteoretičnih podatkov in ob tem pogosto ni časa še za tisto malo glasbenega ustvarjanja, ki ga učni načrt dopušča. Pa vendar nekaterim glasbenim pedagogom s svojo zavzetostjo in iznajdljivostjo uspe ob vsej snovi ustvariti prostor tudi za ustvarjalno muziciranje.

Ko sem poučevala glasbo na litijski gimnaziji, sem se z dijaki pogovarjala o pomenu glasbe v njihovem življenju. Ugotovili smo, da glasbo vsaj nekaj ur na dan poslušajo kar 99 odstotkov mladih. Kako glasba vpliva nanje, smo odkrivali po načinu oblačenja, mišljenja, govorjenja, vedenja. Večina si je priznala, da ima glasba v njihovem življenju pomembno mesto in da jih pravzaprav spremlja na vsakem koraku; v glavnem le kot zvočna kulisa, a tudi kot prijateljica v težkih trenutkih, kot sredstvo za navezovanje stikov med njim, kot pomoč pri iskanju lastne identitete, kot sredstvo izražanja. Ugotovili so, da ima nanje pomemben vpliv in da si ne predstavljajo življenja brez nje. Prav tako so ugotovili, da lahko moč glasbe uporabimo na različne načine, tudi za negativno manipulacijo posameznikov in množic.

Če bi se družba in odgovorni za področje šolstva tega resnično zavedali, ne bi iz predmeta glasba delali znanosti o glasbi, ampak bi spodbujali program, po katerem bi otroci v šoli po zmožnostih peli, igrali in plesali. Tako pa se sedaj srečujemo s tem, da imajo glasbe v predmetniku zelo malo, večkrat jim odpade na račun »pomembnejših« predmetov, učitelji na razredni stopnji pa pogosto nimajo niti znanja, niti razvitih sposobnosti, da bi zmogli otroke primerno pevsko vzgajati.

Umetnost človeka nagovarja neposredno. Seveda pa je bolj enostavno malega človečka obremeniti z goro podatkov, kot ga učiti, kako naj se odpre za lepoto v sebi, v sočloveku in v stvarstvu.

Primer dobre prakse v Škofijski klasični gimnaziji v Zavodu sv. Stanislava v Ljubljani

Na šoli, kjer že 20 let poučujem zborovsko petje, je glasba, še posebej zborovsko petje, prava vrednota. Škofijska klasična gimnazija, ki deluje v okviru *Zavoda sv. Stanislava*, je zasebna štiriletna srednja šola, ki izvaja splošnoveljavni gimnazijski program. Posebnost predmetnika je predmet vera in kultura, ki ga javne šole nimajo. Vsi učenci se poleg še dveh živih tujih jezikov štiri leta učijo latinščino, po en oddelek dijakov na letnik pa tudi grščino. Šolo obiskujejo mladi po končani devetletni osnovni šoli, stari med 15 in 19 let.

Leta 1993, ko je šola po skoraj 50-letnem premolku ponovno smela odpreti vrata, je bila ena izmed želja ustanovitelja, nadškofa in metropolita dr. Alojzija Šuštarja, ta, naj ima glasba v tej hiši posebno mesto.

Prvi profesor glasbene vzgoje, skladatelj in dirigent Damijan Močnik, je zasnoval vizijo glasbenih dejavnosti, ki je z leti prerasla v presenetljivo živo zborovsko telo, posebnost ne le v slovenskem, temveč tudi v širšem, evropskem šolskem prostoru. Posebna pozornost je namenjena kakovostni ponudbi in vključitvi čim večjega števila dijakov v različne oblike glasbenih dejavnosti. Od petja v zborih, igranja v godalnem in pihalnem orkestru, razrednega petja, ki je vsako leto predstavljeno na šolskem pevskem festivalu, do manjših vokalnih in instrumentalnih zasedb, v katerih dijaki samoiniciativno muzicirajo. Kakovostno in dragoceno dodatno izobraževanje na tem področju omogoča *Glasbena šola v Zavodu sv. Stanislava*, kjer se učenci lahko učijo igranja enajstih instrumentov, klasičnega in jazzovskega petja ter glasbene teorije.

V različne glasbene dejavnosti so vključeni skoraj vsi dijaki. Aktivneje pa se s petjem v enem od šolskih pevskih zborov oziroma z igranjem v orkestru od vsega 600 dijakov vsako leto ukvarja približno polovica.

Glasba kot del šolskega kurikula

Predmet glasba se na naši šoli zadnja leta izvaja projektno, po posebnem urniku. V prvih štirih mesecih šolskega leta imajo tako dijaki povprečno štiri ure glasbenega pouka na teden. Tako strnjen način dela se dobro obnese, saj se dijaki na ta način hitreje in bolj učinkovito vključijo v šolske glasbene dejavnosti, te praviloma nadaljujejo tudi v višjih letnikih, pa tudi usvojeno znanje je večje zaradi bolj skoncentriranega dela. Redni pouk predmeta glasba se s tem v prvem letniku konča, dijaki pa se z njo v okviru interdisciplinarnih vsebin pri drugih predmetih srečujejo vse do 3. letnika.

V drugem letniku si v okviru ekskurzije na Dunaj ogledajo operno predstavo v *Dunajski državni operi (Wiener Staatsoper)*, kar je vrh ekskurzije.

Občasno obiskovanje simfoničnih in jazzovskih matinej v ljubljanskem *Cankarjevem domu* dopolnjujejo koncerti šolskih vokalnih in instrumentalnih zasedb ter široka paleta kakovostnih koncertov v naši šolski dvorani. Tu nastopajo perspektivni mladi glasbeniki, pa tudi najimenitnejši domači in tuji glasbeni umetniki.

Tako naši dijaki dobijo vpogled v različne glasbene zvrsti ter izkusijo glasbo na šolski in tudi na najvišji poustvarjalni umetniški ravni.

Organiziranost pevskih dejavnosti

V Škofijski klasični gimnaziji deluje pet pevskih zborov, ki se med seboj razlikujejo po starostni strukturi dijakov, njihovi glasovni zrelosti in sposobnostih ter po slogu in zahtevnosti glasbenega repertoarja.

Vsi dijaki prvega letnika ob začetku šolskega leta pristopijo k preizkusu pevskih sposobnosti. Po opravljenem preizkusu so sprejeti dijaki razvrščeni v dva zbora, *dekliški* in *fantovski zbor* 1. letnika. V teh dveh zborih s študijem primerne repertoarja pridobivajo veselje do zborovskega petja, učijo se osnov vokalne tehnike in temeljnih večšin, ki so potrebne za dobro prepevanje v zboru, ter se tako pripravljajo na prepevanje zahtevnejšega programa v zborih višjih letnikov.

Ob koncu šolskega leta lahko vsi dijaki, ki so prepevali v zboru 1. letnika, pristopijo k avdiciji za v enega od dveh komornih zborov: *Dekliškega zbora Škofijske klasične gimnazije Zavoda sv. Stanislava* in *Mešanega zbora Škofijske klasične gimnazije Zavoda sv. Stanislava*. V teh dveh zborih prepevajo dijakinje in dijaki od 2. do 4. letnika zahtevnejši zborovski repertoar. Vsak od pevcev ima enkrat na teden individualni 10-minutni pouk vokalne tehnike, kjer s solopevskim pedagogom pogloblja tehnično pevsko znanje. Zbora koncertirata doma in na tujem, na tekmovanjih dosegata odlične rezultate ter pomembno sooblikujeta slovenski in evropski mladinski pevski prostor.

Pêti in najmlajši med vsemi zbori Škofijske klasične gimnazije je *(Z)Mešani zbor ŠKG*. Nastal je na pobudo deklet in fantov, ki se niso želeli ali mogli priključiti enemu od dveh komornih zborov, a so petje hoteli nadaljevati tudi po zaključku 1. letnika. Ta zbor je najštevilčnejši, pevci v njem prepevajo slovensko in tujo ritmično duhovno glasbo ter vokalni pop.

Ob prepevanju v enem od petih šolskih zborov se dijaki sami organizirajo tudi v razredne zборе, k čemur jih spodbuja vsakoletni šolski *Razredni pevski festival*. Na lanskem je od dvajsetih nastopilo kar devetnajst razrednih zborov, ki so se potegovali za naziv najboljšega pevškega razreda. Dijaki se na nastop pripravijo povsem sami. Sami izberejo program, primeren razpisani temi festivala, glasbeno bolj nadarjeni komponirajo priredbe, sami se naučijo, naredijo in izvedejo glasbene spremeljave. Tako smo na festivalu priča domiselnim in izredno kakovostnim večglasnim glasbenim nastopom.

Poleg razrednih zborov se dijaki samoiniciativno združujejo tudi v manjše vokalne sestave ter instrumentalne skupine (bande), od katerih nekatere obstanejo tudi po odhodu iz gimnazije in se aktivno vključijo na slovensko glasbeno sceno.

Po končanem šolanju v Škofijski klasični gimnaziji se lahko naši nekdanji dijaki vključijo v enega od zborov alumnov, v *Komorni zbor Megaron* ali *Ženski zbor Menssonora*. Oba zbora redno sodelujeta s profesionalnimi glasbenimi institucijami in sta s kakovostnimi koncerti in uspehi na tekmovanjih pomembno zaznamovala slovenski in tudi širši zborovski prostor.

Podobno organiziranost, kakršna je v Škofijski klasični gimnaziji, uvaja tudi *Osnovna šola Alojzija Šuštarja*, ki je vrata v *Zavodu sv. Stanislava* odprla pred sedmimi leti. Tu v prvi triadi v

razrednih zborčkah prepevajo prav vsi učenci. Pouk zborovskega petja poteka dvakrat na teden, umeščen je v redni dopoldanski urnik, vodi ga pevski pedagog, zborovodja. V drugi in tretji triadi se lahko učenci po interesu in zmožnostih vključijo v otroški ali mladinski zbor.

V *Zavodu sv. Stanislava* se je tako v dveh desetletjih vzpostavila prava »zborovska šola«. Zasnovana je ob spoznavanju in raziskovanju podobnih modelov po Evropi, ob čemer se je oblikoval sistem, prilagojen slovenskim razmeram, ki je v marsičem nadgradil tuje izkušnje.

Naši nekdanji dijaki pevci se pozneje vključujejo v odrasle zборе ali pa zборе celo sami vodijo, mnogi se odločijo za študij glasbe. Tako se naše prizadevanje vidno izraža tudi v razvoju slovenskega zborovstva, ki je s 64.000 pevci najbolj razširjena oblika ljubiteljske dejavnosti med Slovenci in je po nedavnih raziskavah eno najkakovostnejših v svetovnem merilu.

Pozitivni učinki petja v zboru ...

Pri delu z današnjimi mladimi opažam, da so manj pripravljene na tiste vrste dela, ki pomenijo neki dolgotrajnejši proces. Vajeni pohlepa današnjega sveta želijo hitrih rezultatov. Zato je dolgotrajna zvestoba neki skupini ali dejavnosti prej izjema kot pravilo. Mladi gredo tja, kjer jim je trenutno bolj všeč, ali ko imajo za to ravno čas in kjer bodo lahko rezultat na hitro zagrabili in nesli iz rok v usta. Seveda pri zboru ne gre tako. Zborovodje želimo zveste pevce, ki so kdaj pripravljene izpustiti kakšno drugo pomembno stvar zaradi zbora. Naša naloga je, da jih navdušimo, da jim pokažemo pot, po kateri je vredno hoditi, da jih naučimo vztrajati in truditi se za »skupno stvar«.

Mladi hitro razumejo, kdaj je nekaj za hec, delo kar tako, in kdaj gre zares. Ker se pevci v zbor praviloma vključijo prostovoljno, so zato pripravljene več vložiti, kot če bi bili v to siljeni.

Ko so navdušeni, jim je všeč, če se resno dela. Če ni kar vse dobro in se jih ne crklja. So kritični in želijo vedeti, kaj/kdaj je dobro in kaj/kdaj ni in kako priti do boljšega rezultata. Imajo željo po lepem, in ko zaupajo vodji, si upajo raziskovati tudi neznano.

Njihovo doživljanje in občutenje estetike je nujno povezano s sprejemanjem samega sebe, z zavedanjem lastne vrednosti in lepote. S tem, da si mlad človek dovoli biti takšen, kot je v svojem bistvu, spontan, naraven in iskren. Zunanje življenje in aktualni idoli od njih žal prevečkrat zahtevajo drugačna čutenja. Pedagogi smo jim dolžni ponuditi boljše. Bodimo prepričani in prepričljivi. Mladi hočejo videti in začutiti, da jih ima pedagog rad in jih spoštuje, da ima rad, kar počne, in da je pri tem iskren. Ko začutijo, da on ve, kam jih pelje, se zmorejo prepustiti in vse sile usmeriti v delo. Takrat so gnetljivi in pripravljene veliko žrtvovati. A pred seboj morajo imeti močnega vodjo, ki

jih motivira, izziva in navdušuje. Tako se oblikuje medsebojno zaupanje, ki pripravi varen prostor za ustvarjalno delo, kjer je vsak zmožen dati v pravem trenutku od sebe tisto najboljše, kar ima.

Petje osvobaja

Kadar nekemu koncertu prisostvujemo kot poslušalci, si želimo, da bi bili pevci na odru veseli in nasmejani, saj občinstvu tako dajo občutek varnosti in sproščenosti. Morda ob takšnem nastopu nehote pomislimo, da je petje neka lahkotna dejavnost, ob kateri pevci samo uživajo. Kdor je kdaj pel v zboru, predvsem pa mi, zborovodje, vemo, koliko ur učenja stoji za takšnim nastopom. Koliko različnih veščin je poleg glasbenih treba obvladovati in združevati v pevskega zboru, da ta zaživi kot urejeno, usklajeno in sproščeno glasbeno telo.

Seveda je čudovito, ko je neka skladba zapeta intonančno čisto, s pravim ritmom, lepim zvokom, stilno pravilno. Pa vendar lepo in pravilno odpeta pesem ne more biti cilj, temveč le metoda. Veliko bolj kot pridobivanje glasovnih spretnosti, je pomembno vse tisto, kar se ob petju v pevcu zgodi.

Koraki, ki jih dela, ko se odpira, ko nekako stopa ven iz sebe, ko se osvobaja lastnih telesnih in mentalnih frustracij, ko se osvobaja strahov, kaj bodo o njem mislili ali rekli drugi. Ko se ponovno uči že izgubljene pristnosti in spontanosti izražanja, doživljanja, pa tudi zaznavanja lastnega telesa. Ko se uči javnega nastopanja, na odru pokazati kar najboljše v tehničnem in muzikalnem smislu in ob tem ostati miren in iskren v podajanju. Pravzaprav s tem dela korake k sebi in vase.

Petje vpliva na zdravje

Pevce se po določen času na vaji sprosti in pozabi na vsakodnevne skrbi. Vse telesne aktivnosti, ki so prisotne med petjem, od preponskega dihanja in rabe glasu naprej, vplivajo na pevčevo razpoloženje in splošno počutje in s tem neposredno na zdravje. Globoko preponsko dihanje umirja srčni utrip, izboljšuje prekrvavitev telesa, »masira« notranje organe in tako poživlja celo telo. Vse to zmanjšuje stres, krepi imunski sistem in pomaga k boljšemu delovanju možganov.

Petje izboljšuje učne sposobnosti

Švedsko javno šolstvo pozna tudi t. i. pevske šole. To so šole s splošnim programom, le da imajo učenci vsak dan zborovsko petje, zaradi tega pa nekaj manj ur splošnoizobraževalnih predmetov. Po raziskavi so ti učenci bolj uspešni od svojih vrstnikov tudi pri splošnih predmetih (matematika, angleščina ...) ne glede na to, da imajo teh ur manj kot učenci v običajnih šolah.

Dokazano je, da ukvarjanje z glasbo povečuje kognitivne sposobnosti in izboljšuje učni uspeh. O tem so bile izvedene številne raziskave. Med drugim Eric Jensen v delu *Music with the*

Brain in Mind trdi, da ukvarjanje z glasbo pripomore k izboljšanju učenja, saj podpira človekove zaznavne, kognitivne, čustvene, motorične in druge nevrobiološke sisteme, ki so ključni za učenje (Jensen, 2000).

Ob aktivnem muziciranju se spodbudijo nevrnske povezave med levo in desno možgansko polovico. V manjšem obsegu se enako dogaja tudi pri poslušanju glasbe. Poveča se kreativnost, izboljša spomin ter prostorske in matematične zmogljivosti.

Pevcu se izboljša sposobnost koncentracije, ki se ob rednem ukvarjanju z glasbo tudi podaljšuje.

Pri petju je treba misliti na veliko različnih stvari: pravilno intonacijo, ritem, besedilo, dobro izgovorjavo, estetsko tvorjenje tona, fraziranje, obrazno mimiko in držo telesa, usklajenost z drugimi, pozornost na sopevca in dirigenta in še in še. Tako se ne izboljšuje le usmerjena pozornost, temveč se razvija tudi sposobnost osredotočanja na več stvari hkrati, pa tudi na usklajeno sočasno delovanje več različnih telesnih, mentalnih in čustvenih procesov.

Vse to nima pozitivnih učinkov le na glasbenem, temveč tudi na mnogih drugih področjih.

Osebna disciplina in odgovornost

Petje v zboru je tek na dolge proge. Pri tem ni hitrih rezultatov v osebnem, kaj šele skupinskem napredovanju. Če pevec želi biti enakovereden član skupine in v koraku z drugimi, mora na vaje prihajati redno in pravočasno. Skrbeti mora za svoje zdravje in odgovorno ravnati s svojim glasom, ne le pri petju, temveč tudi pri drugih dejavnostih. Pogosto mora premagati lastno utrujenost, lenobo in raztresenost. Med vajo mora natančno slediti navodilom zborovodje, omejiti verbalno komunikacijo s sopevci in se odpovedati uporabi komunikacijskih naprav. Pogosto mora zanemariti lastne želje in potrebe na račun boljšega dela skupine.

Dolgotrajno vztrajanje pri takšni dejavnosti pevca uči zvestobe in mu pokaže, da je za uspeh potrebno veliko osebnega premaganja in vztrajnega dela.

Socialne veščine in čustvena inteligenca

Pevci v zboru so v nenehni odvisnosti – sami od sebe, od sopevcev, od dirigenta. Med njimi tako nastaja intenzivna interakcija, ki omogoča razvoj mnogih socialnih veščin. Komunikacija med pevci poteka na različnih ravneh, a še bolj kot verbalna, je pomemben občutek empatije, ki omogoči medsebojno podporo v tehničnem, muzikalnem in čustvenem smislu. Npr. pevec se nauči biti pozoren na sopevca tako, da začuti, kdaj bo sosedu zmanjkalo sape in bo sam zdržal frazo tam, kjer je sosed ne zmore.

Medsebojna toleranca, potrpežljivost v odnosih, sprejemanje drugačnosti, soočanje z boljšimi in slabšimi sopevci, doživljanje uspehov in neuspehov, medsebojno zaupanje in javno nastopanje je le nekaj izzivov, s katerimi se sreča pevec v zboru. Prav tako se mora spoprijeti z lastnimi občutki in čustvi, ki se v njem porajajo znotraj skupnosti, jih razumeti, ovrednotiti, znati obvladovati in izraziti. Pevci se drug ob drugem brusijo, ob uveljavljanju znotraj skupine krepijo samozavest, in pozitivno samopodobo. V zbor pridejo z različnimi dispozicijami, pričakovani in razlogi. Nekateri iz ljubezen do petja, drugi zaradi druženja, tretji zaradi kakovostnega preživljanja prostega časa, a vsem je skupno to, da se v skupini dobro počutijo.

Občutek za timsko delo je ključna vrлина vsakega pevca, ki se lahko razvije le ob zavedanju sebe kot posameznika in hkrati kot dela celote. Posameznik v zboru je izredno pomemben, vendar (le) toliko, kolikor se je sposoben vpeti v skupino/skupnost, se ji prilagoditi in ob tem ohraniti lastno integriteto.

... in duhovnim

Vsak umetnik, skladatelj, je iskalec. Sposobnost ustvariti umetniško delo je dar, ki si ga umetnik prisluži s trdim delom. A naj bo še tako večš svoje obrti, ne zmore ustvariti prave umetnine, če se ne odpre in dovoli biti nagovorjen. Glasba, ki spregovori, ki je prava umetnina, je sveta, je od Boga.

Toda čeprav je umetnik glasbeno stvaritev zapisal in jo rešil pred večno pozabo, je za ta svet še mrtva. Je kot zakopan talent, ki ga je treba deliti, da se lahko pomnoži in razraste v vsej svoji veličini.

Da umetnina zaživi, potrebuje občutljivega poustvarjalca, ki v njej zopet išče in zmore najti nekaj več, kot le tehnično popolno izvedbo. Takšnega, ki se vanjo potopi z vsem svojim bitjem in se v trenutku umetniškega ustvarjanja dotakne večnosti. Takrat je umetnina več kot le lepo besedilo in skladnost zvokov. Je presežna.

Pevce, glasbenik, ki je med muziciranjem popolnoma osredotočen na zvočno snov in vsebino, pozabi nase. Takrat ni več on sam, ampak postane tisto, kar sporoča. Sam postane pesem, dejavno povezan s sopevci in dirigentom.

Ko se pevec dvigne nad tehnično raven izvedbe, dovoli, da skozi njegov glas, lepoto obraza in sproščenost telesa zapoje duša. Tako se s celostno osredotočenim telesnim in duhovnim bitjem uresničuje silna moč pričevanja, ki ni stvarno razločljiva.

»Kjer sta dva ali trije zbrani v mojem imenu ...«

Takšno popolno ujemanje se največkrat zgodi na koncertu ali pri bogoslužnem petju, ko je v istem, posvečenem času in prostoru, navzoče tudi občinstvo, občestvo.

Kadar pevci »spregovorijo« na način, ki zmore duha skupnosti umiriti in umeriti na Boga, poslušalce vpnejo v skupno utripanje, v sozvenenje.

Vsi eno telo in en duh v Bogu, od katerega umetnina pride in h kateremu se tako vrača. Takrat se umetniško delo udejanji v polnosti razdajanja in sklene svoj smisel sporočanja.

Tako se Bog z jezikom glasbe pogovarja s človekom.

Glasba je ustvarjalno pričevanje

»V zaodrju se postavljamo za Brucknerjev *Te Deum*, naš veliki podvig in veliko upanje. Iz vsega truda, iz vse te ljubezni, s katero je bilo to pripravljeno, mora priti najboljše mogoče! Kot je rekla prof. Fojkarjeva na skupnih vajah, 1+1 ni 2, ampak 10! Gremo na oder! Še preden se zavem, sem pred polno dvorano in trepetam. A le za trenutek, ko je dirigent, prof. Močnik dvignil roke in je orkester zaigral prvi akord, ni bilo tam nikogar več, le še prof. Močnik, njegove roke, pravzaprav vse telo in obraz. Bili so le še vstopi, toni, izgovorjava, dinamika. To je bila sedanjost, preteklost in prihodnost, kot bi od vedno čakali le ta trenutek! Pogleda nismo umaknili z dirigentove roke ali not, pozornosti niti za trenutek odvrnili. Energija, ki nas je povezovala in vodila, je nekaj neopisljivo mogočnega, treba jo je izkusiti! Nekaj neizmerno velikega, osupljivo mogočnega in lepega, kar se te dotakne, te vzame v svoje naročje in te popolnoma prevzame ... Sila življenja! Glasba, petje, enost! Težko je vse to spraviti v besede, vendar je to nekaj najbolj nepozabnega, kar se mi je zgodilo! Zajame te val in nisi več ti, si ton, melodija, delček te neskončne celote in popolnosti. Tako majhen, vendar je točno to tvoje mesto in hvaležnost, da si se našel, je brezmejna. Vse tako lepo teče in naenkrat se znajdeš v zadnjem taktu in srečen si do neba, napolnjen z neznano milostjo in malce ti je žal, da je že konec. Ampak srečen si, da je bilo, in da vsa ta energija, moč še kar je, tu, v tem zadnjem akordu, v katerega položiš še zadnje koščke svoje duše in svojih moči. Zadnji odmah, tišina v dvorani in zvenenje celega telesa in duše. In nato prof. Močnik dvigne roke, jih stisne in se nam zahvali. In navda me občutek, da se bom razpočila od vsega lepega, za kar nikjer ni besed! 1+1 je več, kot bi lahko kadarkoli prešteli, izmerili ali ubesedili! Je preprosto neskončno. Kaj naj rečem? Hvala? Izbruhnili je aplavz.« (Blažka Bogataj, nekdanja dijakinja Škofijske klasične gimnazije v Ljubljani v Zborniku ob 20-letnici Škofijske klasične gimnazije, 2013).

Petje v zboru je vzgoja za življenje

Glasba je univerzalni jezik stvarstva. Ne potrebuje razlag ali prevodov, ker nagovarja neposredno. Človeku je razumljiva ne glede na versko pripadnost, kulturno in socialno ozadje, izobrazbo ali starost. Nanj vpliva na povsem fizični ravni, hkrati pa usmerja pota miselnih tokov in v možganih ustvarja nove povezave. Izostri človekovo zaznavo samega sebe, bližnjega in

sveta. Spodbudi sprejemanje in vrednotenje lastnih občutkov in čustev in s tem na ljubeč odnos do sebe in bližnjih. Sega v globine duše in odpira za presežno.

Aktivno muziciranje utrjuje delovne navade, uči discipline in ustvarjalnega sobivanja. Spodbuja veselje do življenja in daje izkušnjo osebne rasti znotraj skupnosti. Otroku in mladostniku omogoči, da si, znotraj varne, interesno oblikovane skupine pridobi »veščine in znanja, ki mu bodo v pomoč v različnih situacijah vsakdanjika« in da oblikuje tiste »drže in navade, ki so potrebne za odgovorno prevzemanje nalog v življenju« (Čebulc, 2009).

Z glasbeno vzgojo tako otroku in mladostniku pomagamo k celostnemu čustvenemu, kognitivnemu, psihomotoričnemu, socialnemu in duhovnemu razvoju.

Upam si trditi, da sistematična glasbena in pevska vzgoja pomembno pripomore k etičnemu in duhovnemu, posredno pa tudi k socialnemu in gospodarskemu napredku družbe. Lahko to spoznanje udejanjimo v slovenskem, pa tudi širšem prostoru?

Viri in literatura

1. Avrelij Avguštin (1991). *Izpovedi* [prev. Sovre, A./Gantar, K.]; *Izpovedi, Cerkevni očetje 4*. Celje: Mohorjeva družba.
2. Čebulc, M. (2009). *Glasbeno udejstvovanje ter koncentracija in dosežki učencev* (doktorska disertacija). Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Pedagoška fakulteta.
3. Jensen, E. (2000). *Music with the Brain in Mind*. San Diego: The Brain Store.
4. Platon (1995). *Država* [prev. Jože Košir]. Ljubljana: Založba Mihelač.
5. Rebula, A. (2008). *Iz take smo snovi kot glas ...* Dostopno na: <https://www.alenkarebula.com/clanki/iz-take-smo-snovi-kot-glas.html> (7. 9. 2018).
6. Tame, D. (1984). *The secret Power of Music*. New York: Destiny Books.
7. Tomatis, A. (2005). *The Ear and the Voice*. Lanham, Maryland – Toronto – Oxford: Scarecrow Press.
8. [zbrala in uredila Kurinčič, J. in Osredkar, O.] (2013). *Skozi tebe kipela bo rast. Zbornik ob 20-letnici ponovnega delovanja Škofijske klasične gimnazije*. Ljubljana: Zavod sv. Stanislava.